

LJUDEVIT GAJ I GLAZBA

PROF. DR. SC. VJERA KATALINIĆ

HAZU

ODSJEK ZA POVIJEST HRVATSKE GLAZBE

Derwopisz
Još Horvatska ni propala a
Visoko se bude etala kad
Kkpidygo tuerdo zpsala jachya
Kk je sada un snie mala
Tunkent fort Vciktbrat
Kada senja udne senje slask
Kada se katu k... k... k...
K... k... k... k... k... k...
K... k... k... k... k... k...

NIKŠA STANČIĆ

**JOŠ
HORVATSKA
NI PROPALA**

Nikša Stančić

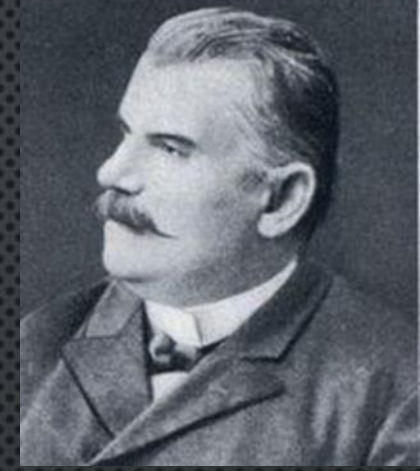
GAJEVA
»JOŠ HORVATSKA
NI PROPALA«
IZ 1832–33.

Ideologija Ljudevita Gaja u pripremnom razdoblju hrvatskog narodnog preporoda

GLOBUS / ZAGREB

ZAVOD ZA HRVATSKU POVIJEST
FILOZOFSKOG FAKULTETA U ZAGREBU

GLAVNI AUTOR ZA POZNAVANJE ULOGE LJ. GAJA I GLAZBE: FRANJO KS. KUHAČ (OSIJEK, 1834. – ZAGREB, 1911.)

- KUHAČ JE PRVI HRVATSKI (ETNO)MUZIKOLOG I SAKUPLJAČ NARODNIH NAPJEVA. OBJAVIO IH JE 1.600 S KLAVIRSKOM PRATNJOM U 4 SVESKA **JUŽNO-SLOVJENSKE NARODNE POPIEVKE**

[HTTPS://DIGITALNEZBIRKE.KGZ.HR/?PR=1&ID=18340](https://digitalnezbirke.kgz.hr/?pr=1&id=18340)

- **GLASBENO NASTOJANJE GAJEVIH ILIRA** (ZAGREB, 1885);

[HTTPS://WWW.ACADEMIA.EDU/6331756/GLASBENO_NASTOJANJE_GAJEVIH_ILIRA_MUSIC_ACTIVITIES_OF_GAJS_ILIRIAN](https://www.academia.edu/6331756/GLASBENO_NASTOJANJE_GAJEVIH_ILIRA_MUSIC_ACTIVITIES_OF_GAJS_ILIRIAN)

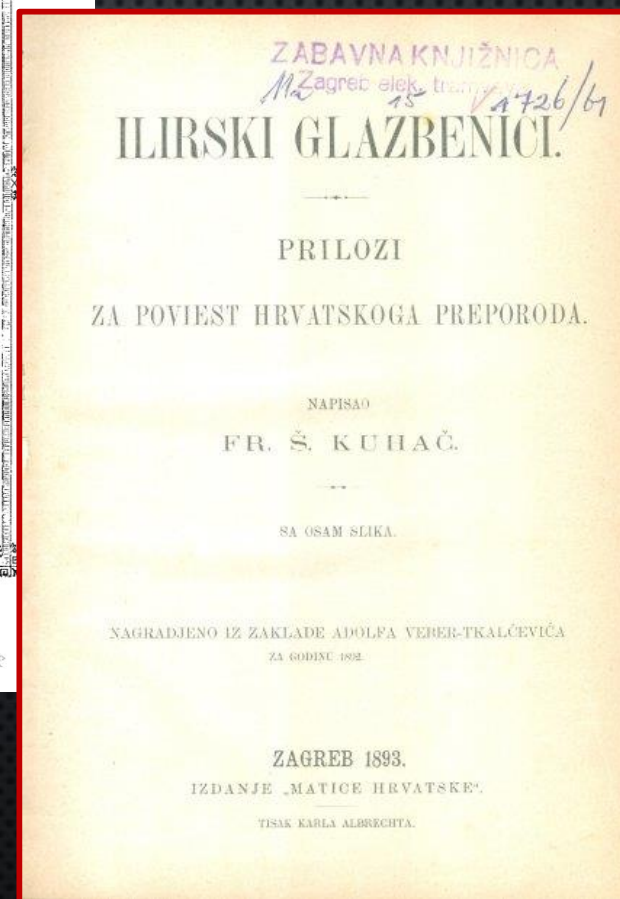
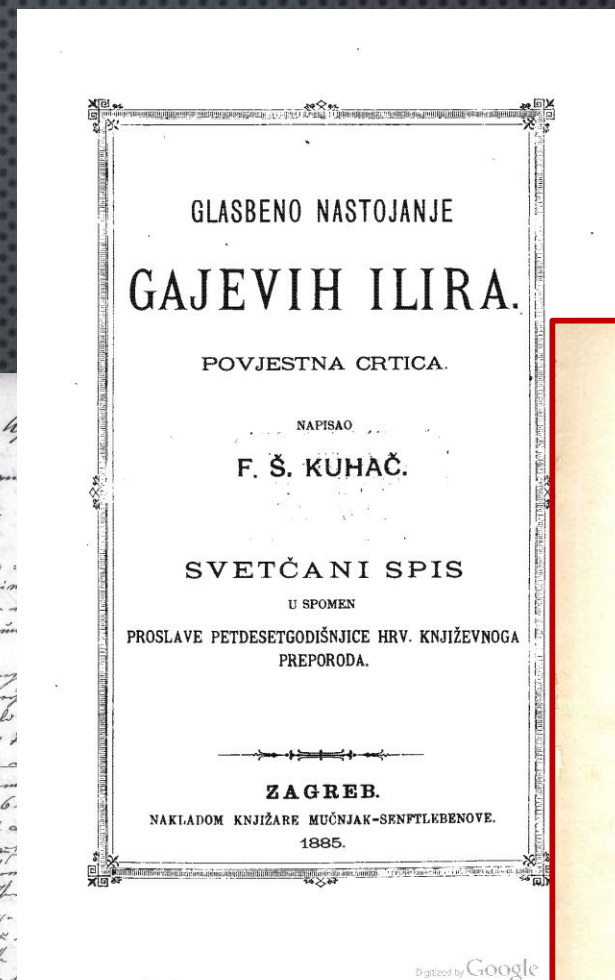
- **ILIRSKI GLAZBENICI** (U POGLAVLJU O FERDI LIVADIĆU (ZAGREB, 1893);

[HTTPS://LIBRARY.FOI.HR/DBOOK/INDEX.PHP?B=1&ITEM=XO0900](https://library.foi.hr/dbook/index.php?B=1&ITEM=XO0900)

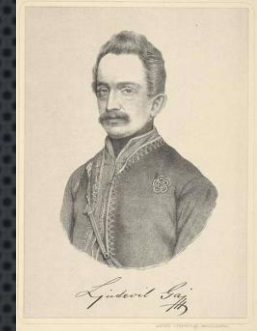
- **KUHAČEVA KORESPONDENCIJA**, 13 KNJIGA RUKOPISA (1., 2. I 3. KNJIGA: 1863-1874 – UKLJUČUJU RAZDOBLJE DO GAJEVE SMRTI), ČUVA SE U KUHAČEVOJ OSTAVŠTINI U HDA

- ČINI SE DA SE GAJ I KUHAČ NIKAD NISU SRELI I DA SU INFORMACIJE POTEKLE UGLAVNOM OD FERDE LIVADIĆA

Handwritten manuscript page with cursive script, likely a letter or document related to the author's work.

LJUDEVIT GAJ (1809-1872) I GLAZBA

- GLAZBENO OBRAZOVANJE LJUDEVITA GAJA: NEMA PODATAKA, SAMO SPEKULACIJE
 - OBITELJ: ULOGA MAJKE (LOKALNI NAPJEVI NA HRVATSKOM (KAJKAVSKOM))
 - ŠKOLOVANJE: ULOGA UČITELJA U OSNOVNOJ ŠKOLI (UČENJE LOKALNIH TRADICIJSKIH PJESAMA) - KRAPINA,
 - GIMNAZIJA: VARAŽDIN (1821), KARLOVAC (1826) – GOSTOVANJE GLAZBENIKA I OPERNIH DRUŽINA
 - STUDIJ: BEČ (1826 – JOŠ SU ŽIVI I DJELUJU BEETHOVEN I SCHUBERT), GRAZ (1826/27 – ŽIV GLAZBENI ŽIVOT, KONCERTI, OPERA), BUDIMPEŠTA (1831 – MAĐARSKO RODOLJUBLJE U GLAZBI), ZAGREB (1832); DOKTORAT IZ FILOZOFIJE: LEIPZIG (1834)
- RADNI VIJEK U ZAGREBU, VARAŽDINU; 1835. POKREĆE *NOVINE HORVATSKE* I PRILOG *DANICU*; 1837. DOZVOLA ZA POKRETANJE TISKARE: U ZAGREBU STARO KAZALIŠTE I NOVO, STANKOVIĆEVO, OD 1834. U KOJIMA GOSTUJU NJEMAČKE KAZALIŠNE DRUŽINE (DAJU I GLAZBENOSCENSKA DJELA NA NJEMAČKOM: SUVREMENI OPERNI REPERTOAR I *SINGSPIELI*: ROSSINI, BELLINI, DONIZETTI, AUBERT, MEYERBEER I DR.; 1827. OSNOVAN *MUSIKVEREIN*, A 1829. GLAZBENA ŠKOLA – KONCERTI)
- KONTAKTI S HRVATSKIM GLAZBENICIMA

GAJEVI STIHOVI I HRVATSKI GLAZBENICI

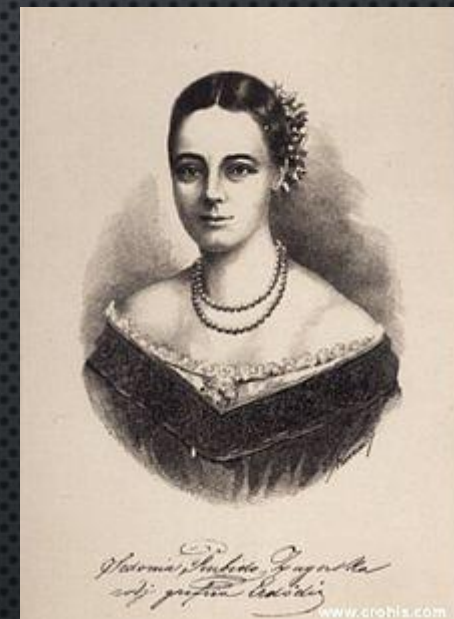

GAJEVO UVJETNO AUTORSTVO BUDNICA – KONTRAFAKTURA

- **JOŠ HORVATSKA NIJ' PROPALA (1832/33)**
- NASTANAK PJESME OPISALO JE NEKOLIKO AUTORA I TI SE ZAPISI UGLAVNOM POKLAPAJU (USP. STANČIĆ): GAJ JE DOJURIO SKLADATELJU FERDI WIESNERU-LIVADIĆU U SAMOBOR I IZRECITIRAO STIHOVE TE MELODIJU KOJU JE ČUO PUTEM, A RITAMSKI JE ODGOVARALA STIHOVIMA
- LIVADIĆ ZAPISAO I OBRADIO ZA GLASOVIR, A JURAJ KARLO WISNER VON MORGENSTERN HARMONIZIRAO

(GLAZBA: [HTTPS://WWW.YOUTUBE.COM/WATCH?V=WGCYEXXNLHI](https://www.youtube.com/watch?v=WGCYEXXNLHI))

- PRAIZVELA U STRELJANI SIDONIJA ERDŐDY (KASNIJE UDATA RUBIDO) 1835. (PARAFRAZA POLJSKE PJESME – DANAS POLJSKE HIMNE: JESZCZE POLSKA NIE ZGINIELA JOZEFA WYBICKOG, 1797, PJEVA SE NA NAR. MAZURKU)
- KUHAČ JE MELODIJU PREPOZNAO KAO NARODNU POSKOČNICU ZORA BIELA, SUNCE JASNO TE JU JE OBJAVIO U SVOJOJ ZBIRCI

BUDNICE I DAVORIJE U KOJIMA JE SUSTVARATELJ GLAZBE LJ. GAJ: ZAPRAVO KONTRAFAKTURA (UMETANJE NOVIH STIHOVA NA POSTOJEĆU GLAZBU, NAJČEŠĆE NARODNU)

- **NEK' SE HRUSTI ŠAKA MALA** (1835, A – PREMA ŽUPANOVIĆU – GAJ JE TU SUAUTOR UZ VUKOTINOVIĆA) – MELODIJA DAVORIJE PREMA PUČKOM NAPJEVU SMILJ, SMILJ, SMILJANIĆU
- **TUŽNO SPJEVA VITEZ U PLANINI** (1835) – HARMONIZIRAO DRAGUTIN TURÁNYI, KAPELNIK KAZALIŠNOG ORKESTRA
- **HAJDA, BRAĆO, HAJD JUNACI** (1835) – HARMONIZIRAO DRAGUTIN TURÁNYI
- **DOLETIŠE PTICE KUKAVICE** (1835) – HARMONIZIRAO DRAGUTIN TURÁNYI; OVDJE VALJA NAPOMENUTI DA SE U NSK NALAZI RUKOPIS OVE PJESME NA KOJOJ JE KAO AUTOR GLAZBE ZAPISAN VATROSLAV LISINSKI – NA RUKOPISU S UPITNIKOM, ALI U METAPODATCIMA BEZ NJEGA. U SVAKOM SLUČAJU, TO NIJE TOČNO.
- **OJ, ILIRIO OJ!** (1837) – JEDNOSTAVNA MELODIJA U DUHU NARODNE.
- GAJEVI SE STIHOVI NISU UGLAZBLJIVALI; POPULARNIJI SU BILI VUKOTINOVIĆ, DEMETER I DR.

4

6. Jednom čuje svoje sine – glasno pjevati, – složne glase u visine – tako dizati: – Braćo, danas kolo vodi, – danak svetkuje, – Hrvatska se preporodi, – sin se raduje? –

7. U kolo su svi Hrvati – stare države, – stare slave vjerni brati – z Like, Krbave, – Kranjci, Štajer, Gorotanci – i Slavonija, – Bosna, Srbi, Istrijanci, – te Dalmacija.

8. Svi Hrvati se rukuju – i spoznavaju, – istinski se zagrijuju, – rieč si davaju; – neka anadu svieta puci – njihov novi vez, – hvalit će i prauunci – slavni narod ves.

Ljudevit Gaj (god. 1833.).

2. Preobraženje.

Polagano Dragutin pl. Turányi.

Tu-žno pjeva vi-tez na pla-ni-ni, i uz-di-še
Nesto žilje
u tamnoj pašči-ni; njegvi dvo-ri je-su bo-ri
u za-le-noj go-ri, a bla-zi-na,
po-ste-lji-na ze-le-na cje-li-na.
Ova se pjesma u novije doba pjeva i ovako:
Polagano
Tu-žno spje-va vi-tez na pla-ni-ni, i uz-di-še

5

Nesto žilje

u tam-noj pašči - ni; njegvi dvo-ri je-su bo-ri
u ze-le - noj go-ri, a bla - zi - na
po - ste - lji - na, ze - le - na cje - li - na.

2. Sokoli ga slušat ne moguše, – u dvore ga zlatne odvedoše; – tamo mile njemu vile rajske dadu sile, – on se stane, sviet se gane, rodu zora svane.

Ljudevit Gaj (god. 1833.).

3. Kosenka.

Polagano Dragutin pl. Turányi.

Do - le - ti - še pti - ce ku - ka - vi - ce, za - si -
Nesto žilje i odlučnije
ja - še o - trov - ne tra - vi - ce; haj - da kos - ci,
hajd o - va - mo, hajda kosci, hajd o - va - mo, da ih po - ko -

OBJAVLJENO: STIHOVI U DANICI I GLOGOVKINJAMA (1835); S
NOTAMA: U HRVATSKOJ PJESMARICI VJEKOSLAVA KLAIĆA (1893)

GLOGOVKINJE

HRVATSKE

Još Hrvatska nij' propala.

Nek se hrusti šaka mala.

1835.

U Zagrebu.
Pritisano pri Franji Suppanu.

I.

Još Hrvatska nij' propala,
Dok mi živimo;

Visoko se bude stala,
Kad ju zbudimo;

Ak' je dugo tvrdo spala,
Jačja hoće bit',

Ak' je sada vu snu mala,
Če se prostranit'.

Vecput senja čudne senje
Sladke radosti,

Kada se joj kažu tenje
Jake mladosti;

Drugda pako magle crne
Nju obstraju,

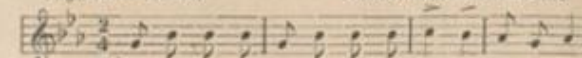
Kada sestre njoj neverne
Nju zapiraju.

Jednoč vidi Županije
Sve ponovljene,

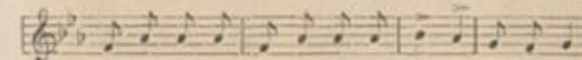

1. Još Hrvatska ni propala!

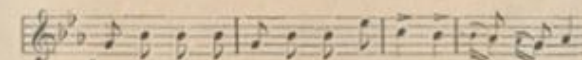
Umjereno i svečano Perdo Wiesner-Livadić

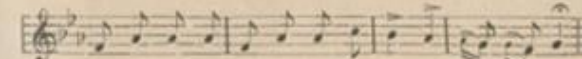
Još Hr-vat-ska ni pro-pa-la, dok mi ži-vi-mo,

vi-so-ko se bu-de sta-la, kad ju zbu-di-mo;

ak je du-go tvr-do spa-la, ja-ča ho-će bit,

ak je sa-da u snu ma-la, će se pro-stra-nit.

2. Večkrat sanja čudne senje — sladke radosti, — kada joj se kažu tenje — jake mladosti; — drugda pako magle crne — nju obstraju, — kada sestre njoj nevjernje — nju zatiraju.

3. Jednom vidi županije — sve ponovljene, — stare slavne sve banije — s nova stvorene; — vidi, čuje Gorotance, — Kranjce dolazit, — i s Hrvati neprestance — tako govorit:

4. „Oj Hrvati, braćo mila, — čujte našu rieč! — razdružit nas neće sila — baš nikakva već; — nas je negda jedna majka — draga rodila, — hrvatskim nas, Bog joj plati, — mliekom dojila;

5. „Ni li skoro skrajnje vrijeme, — da ju zvisimo, — te da tudje teško breme — od nas bacimo; — stari smo i mi Hrvati, — nismo zabili, — da su vaši pravi brati — zlo probavili.“

GAJEVI STAVOVI O „NARODNOJ” UMJETNIČKOJ GLAZBI

- **GAJEVI STAVOVI O UMJETNIČKOJ GLAZBI** (PREMA KUHAČU, U GLASBENOM NASTOJANJU): „NEKA SE CRPI IZ NARODA, ILI NEKA SE ONO, ŠTO SE NOVA STVORI, STVORI U DUHU NAŠEGA PUKA, ALI NE TAKO PROSTO I NAIVNO KAO ŠTO PUK [PJEVA], VEĆ GOSPODSKI, FINO I PO PRAVILIH UMJETNOSTI I ESTETIKE; TADA ĆEMO DOĆI DO ONOGA, ŠTO DRUGI NARODI NE IMAJU: DO PRAVE NARODNE MUZIKE.” DAKLE, VALJA KOMPONIRATI U DUHU NARODNE GLAZBE, ALI U SKLADU S VAŽEĆIM PRAVILIMA GLAZBENE TEORIJE.
- TAKVE SU STAVOVE DIJELILI I ILIRSKI GLAZBENICI, PRIJE SVEGA VATROSLAV LISINSKI (PRIMJER: PJESMA IZ ZAGORJA, POZNATIJA KAO *PROSTO ZRAKOM PTICA LETI*, NA TEKST D. DEMETERA, IZ NJEGOVE POEME *GROBNIČKO POLJE*; LISINSKI PRVI PUT IZVEO 1841.)

[HTTPS://WWW.YOUTUBE.COM/WATCH?V=X01CXFRXO_A](https://www.youtube.com/watch?v=X01CXFRXO_A)

LJUDEVIT GAJ I (GLAZBENO) KAZALIŠTE

- POSTUPAN PRODOR HRVATSKOG JEZIKA NA GLAZBENU SCENU: REZULTAT I KRUNA TOGA JE NASTANAK „PRVE HRVATSKE NACIONALNE OPERE” *LJUBAV I ZLOBA* VATROSLAVA LISINSKOG 1846.
- PREZENTACIJA TEKSTOVA NA HRVATSKOM (KAJKAVSKOM): PRIJEVODI, ADAPTACIJE (NPR. DRAGUTIN RAKOVAC: *STARI MLADOŽENJA I KOŠARICE*, 1832) U KOJE SE UMEĆU BUDNICE I DAVORIJE
- GLAZBA S HRVATSKIM TEKSTOM U MEĐUČINOVIMA – ČESTO IZVODE STRANI GLUMCI
- SVIJEST O PRIVLAČNOSTI NARODNOG JEZIKA ZA PUBLIKU PRVI SU SHVATILI KAZALIŠNI IMPRESARIJI (ZWONECZEK, SCHWEIGERT, MAYER 1830-IH GODINA)
- NOVINSKI NAPISI O VAŽNOSTI NACIONALNOG KAZALIŠTA → GLAZBA JE U SPECIFIČNOJ POZICIJI JER SU PJEVAČI BILI DO JEDNE MJERE PROFESIONALNO OBRAZOVANI ZA RAZLIKU OD VEĆINE GLUMACA-AMATERA
- HEINRICH BÖRNSTEIN, IMPRESARIO, POTIČE NA OSNUTAK NARODNOG KAZALIŠTA (ODNOSI SE NA GOVORNO KAZALIŠTE, A GLAZBENO KAZALIŠTE SE TOME PRIDRUŽILO): 1839. OBJAVLJUJE POZIV GLUMCIMA, NA NJEMAČKOM U *LUNI*, A GAJ PREVODI I OBJAVLJUJE U *DANICI*

NASLJEĐE GAJEVIH IDEJA O GLAZBI

- VAŽNOST NARODNOG IZRIČAJA
- VAŽNOST PRAVILA GLAZBENE TEORIJE
- VAŽNOST OBRAZOVANJA
- IDEJU NACIONALNE GLAZBE PROPAGIRAO JE JOŠ INTENZIVNIJE FRANJO Ks. KUHAČ U DRUGOJ POLOVICI 19. STOLJEĆA, A HRVATSKI SKLADATELJI PRIMIJENILI SU U PUNOM MJERI TE IDEJE U GLAZBI UGLAVNOM TEK U DOBA NEONACIONALNOG POKRETA IZMEĐU DVA SVJETSKA RATA (NPR. B. PAPANDOPULO, K. ODAK, J. GOTOVAC I DR.)

TEMELJNA LITERATURA

- FRANJO KS. KUHAČ: **GLASBENO NASTOJANJE GAJEVIH ILIRA**, ZAGREB, 1885.
[HTTPS://WWW.ACADEMIA.EDU/6331756/GLASBENO_NASTOJANJE_GAJEVIH_ILIRA_MUSIC_ACTIVITIES_OF_GAJS_ILIRIANS](https://www.academia.edu/6331756/GLASBENO_NASTOJANJE_GAJEVIH_ILIRA_MUSIC_ACTIVITIES_OF_GAJS_ILIRIANS)
- FRANJO KS. KUHAČ: **ILIRSKI GLAZBENICI**, ZAGREB: MATICA HRVATSKA, 1893.
[HTTPS://LIBRARY.FOI.HR/DBOOK/INDEX.PHP?B=1&ITEM=X00900](https://library.foi.hr/dbook/index.php?B=1&ITEM=X00900)
- NIKŠA STANČIĆ: *GAJEVA „JOŠ HORVATSKA NI PROPALA” IZ 1832-33.*, ZAGREB: ZAVOD ZA HRVATSKU POVIJEST FILOZOFSKOG FAKULTETA U ZAGREBU - GLOBUS, 1989.
- LOVRO ŽUPANOVIĆ: VAŽNOST LJUDEVITA GAJA ZA HRVATSKU GLAZBU PREPORODNOG RAZDOBLJA, *RADOVI ZAVODA ZA HRVATSKU POVIJEST FILOZOFSKOG FAKULTETA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU*, 3/1 (1973) 171-183. [HTTPS://HRCAK.SRCE.HR/49401](https://hrcak.srce.hr/49401)

SŁAWIAŃSKI

B.A.L.

18 1/2

1. WYKONANIE
2. WYKONANIE
3. WYKONANIE
4. WYKONANIE
5. WYKONANIE
6. WYKONANIE
7. WYKONANIE
8. WYKONANIE
9. WYKONANIE
10. WYKONANIE
11. WYKONANIE
12. WYKONANIE
13. WYKONANIE
14. WYKONANIE
15. WYKONANIE
16. WYKONANIE
17. WYKONANIE
18. WYKONANIE
19. WYKONANIE
20. WYKONANIE
21. WYKONANIE
22. WYKONANIE
23. WYKONANIE
24. WYKONANIE
25. WYKONANIE
26. WYKONANIE
27. WYKONANIE
28. WYKONANIE
29. WYKONANIE
30. WYKONANIE
31. WYKONANIE
32. WYKONANIE
33. WYKONANIE
34. WYKONANIE
35. WYKONANIE
36. WYKONANIE
37. WYKONANIE
38. WYKONANIE
39. WYKONANIE
40. WYKONANIE
41. WYKONANIE
42. WYKONANIE
43. WYKONANIE
44. WYKONANIE
45. WYKONANIE
46. WYKONANIE
47. WYKONANIE
48. WYKONANIE
49. WYKONANIE
50. WYKONANIE
51. WYKONANIE
52. WYKONANIE
53. WYKONANIE
54. WYKONANIE
55. WYKONANIE
56. WYKONANIE
57. WYKONANIE
58. WYKONANIE
59. WYKONANIE
60. WYKONANIE
61. WYKONANIE
62. WYKONANIE
63. WYKONANIE
64. WYKONANIE
65. WYKONANIE
66. WYKONANIE
67. WYKONANIE
68. WYKONANIE
69. WYKONANIE
70. WYKONANIE
71. WYKONANIE
72. WYKONANIE
73. WYKONANIE
74. WYKONANIE
75. WYKONANIE
76. WYKONANIE
77. WYKONANIE
78. WYKONANIE
79. WYKONANIE
80. WYKONANIE
81. WYKONANIE
82. WYKONANIE
83. WYKONANIE
84. WYKONANIE
85. WYKONANIE
86. WYKONANIE
87. WYKONANIE
88. WYKONANIE
89. WYKONANIE
90. WYKONANIE
91. WYKONANIE
92. WYKONANIE
93. WYKONANIE
94. WYKONANIE
95. WYKONANIE
96. WYKONANIE
97. WYKONANIE
98. WYKONANIE
99. WYKONANIE
100. WYKONANIE